

ACCOMMODATING A TRAVELLING LIFE

A JOURNEY BACK HOME SUPPORTING PEERS

TÄSSÄ UUTISKIRJEESSÄ

01 Mikä on ATL-hanke?

02 Alkukartoituksen tuloksia

03 *Kokemuksiani kokemusasiantuntijan kanssa
työskentelemisestä – Sari Rantaniemi*

04 Hankkeen toteuttajat

Image: Bananayota / Pixabay

Tutustu: www.atl-project.eu

MIKÄ ON ALT-HANKE?

Organisaatiot ja ammattilaiset, jotka työskentelevät asunnottomien ihmisten kanssa, tietävät, että luottamuksen rakentaminen ja ylläpitäminen on vaikeaa erityisesti, jos asunnottomuus ja vaikea elämäntilanne on kestänyt pitkään. Luottamus on kuitenkin työn kulmakiviä, sillä on suuri merkitys siihen, miten hyvin vaikea elämäntilanne saadaan katkaistua. On hyvin yleistä, että asunnottomat ihmiset ottavat vastaan helpommin apua, jotka tyydyttävät heidän perustarpeitaan, kuin osallisuuteen ja sosiaaliseen liittymiseen tähtäävää tukea.

ATL-hanke tarjoaa innovatiivisia ja tehokkaita ratkaisuja asunnottomuutta kokeneille ihmisille. Hankkeen avulla autamme asunnottomuustyötä tekeviä ammattilaisia ja organisaatioita auttamaan asunnottomia ihmisiä niin, että sen jo kokeneet otetaan työhön mukaan. ATL-hankkeessa kehitetään Journey Certified Supporters (JCS) – vertaistukityön koulutus ja koulutetaan asunnottomuutta kokeneita ihmisiä JCS-koulutuksen mukaisesti toimimaan vertaisina ja kokemusasiantuntijoina.

JCS- koulutus suunnitellaan ja räätälöidään vertaisia kouluttaville ammattilaisille ja tuleville vertaisille. Koulutuksessa otetaan huomioon korjaavan konfliktinratkaisun (restorative justice) periaatteet, jonka tarkoituksena on myötävaikuttaa perhe- ja ystävyys-suhteiden palautumiseen ja siten edistää sosiaalista integroitumista.

Koulutuksen tarjoama tietopohja ja joukko tehokkaita koulutusvälineitä auttavat tulevaa JCS-vertaista ymmärtämään oman elämäkokemuksensa arvon ja sen merkityksen toisen ihmisen auttamiseksi ulos vaikeasta elämäntilanteesta. Lisäksi ATL-koulutusohjelmalla pyritään auttamaan ammattilaisia integroimaan vertaistyo osaksi oman organisaation toimintaa ja työskentelemään yhdessä vertaisten kanssa.

ALKUKARTOITUKSEN TULOKSIA

Kartoittaaksemme asunnottomuutta kokeneiden ihmisten tarpeita ja toistuvia toipumista haittaavia esteitä, ALT-hankkeessa toteutettiin 10 ryhmäkeskustelua asunnottomuutta kokeneiden ihmisten sekä heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten kesken. Keskusteluista koostettiin keskeisimmät havainnot, haastatteluissa olleiden neljän teeman mukaisesti; sosiaalityö, terveys, asuminen ja toipuminen.

Sosiaalityö

Sosiaalityön tärkeimpänä tehtävä nähtiin olla "siltana" ihmisten ja palveluiden välillä. Tämä on merkittävä tieto varsinkin, kun toimivaa verkostoyhteistyötä pidetään perustavanlaatuisena edellytyksenä toipumiselle. Palvelujen jäykkyys ja sosiaalialan ammattilaisten suuri vaihtuvuus, epäluottamus asiakkaita kohtaan, rajoitetut palveluajat ja puutteellinen ymmärrys asunnottoman arjesta olivat haastatteluissa useimmin esille tuotuja haasteeksi koettuja asioita.

Terveys

Useimmat osallistujat kertoivat vaikeuksista asioida terveydenhuollossa. Haasteena nähtiin se, että asunnottomilla ihmisillä on usein monia päällekkäisiä terveysongelmia, kuten riippuvuussairauksia, mielenterveysongelmia, erilaiset tartuntatauteja ja muita perussairauksia. Asunnottomuuteen liittyvä sosiaalinen stigma ja virheelliset käsitykset asunnottomuuden syistä ja seurauksista vaikeuttavat myös terveyspalveluissa asiointia. Edellä mainittujen asioiden ja byrokraattisen palvelujärjestelmän vuoksi terveysongelmia ei pystytä hoitamaan tarpeeksi nopeasti eivätkä eri hoitotahot keskustele riittävästi keskenään. Ilman puhelinta, digiasiointiin tarvittavia laitteita ja perustoimeentuloa ihmisen on erityisen vaikea hakeutua ja saada riittävää sairaanhoitoa. Riittämättömät avohoitojen palvelut nousivat myös keskusteluissa esiin.

Asuminen

Asuttamistyön suurimpina ongelmina pidettiin palveluihin pääsyn vaikeutta, selkeiden käytäntöjen, rahoituksen ja sosiaalisen asuntotuotannon vähyyttä sekä yksityisten vuokranantajien asenteita asunnottomia ihmisiä kohtaan. Työn nähtiin myös jakautuvan kahteen erilaiseen ratkaisuun; tilapäismajoitukseen ja heti pysyvän asumisen tarjoamaan Asunto Ensin-mallin mukaiseen asumiseen. Palveluita käyttäneet osallistujat kritisoivat väliaikaisia ratkaisuja heikoiksi ja puutteellisiksi; joustamattomat säännöt ja toimintatavat, palveluiden epäsopivat aukioloajat, riittämättömät resurssit, levottomuus, epäsiisteys, eteenpäin vievän tuen puute mainittiin useasti.

Sen sijaan pysyvän asumisen tarjoamisella, heti ensimmäisenä toimenpiteenä, on suuri vaikutus ihmisen toipumiselle, turvallisuudentunteelle ja yksityisyydelle. Asunnon myötä itsetunnon muutokset ja kyky hoitaa omia henkilökohtaisia asioita auttavat toipumaan ja lisäämään osallisuuden tunnetta. Tärkeänä nähtiin myös ihmiselle tarjottu yksilöllinen tuki, joka auttaa sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen, vahvistaa toimintakykyä ja ehkäisee yksinäisyyden tunteita.

image: Mehdi Sepehri - Unsplash

Recovery

Suurin osa vastanneista oli sitä mieltä, että asuminen, työllisyys, psykososiaalinen ja psykiatrinen tuki ovat keskeisiä tekijöitä toipumisessa. He pitivät tärkeänä kouluttautumista asunnottomuuden jälkeen, varsinkin silloin, kun takana on pitkiä asunnottomuusjaksoja, vankilatuomioita, riippuvuutta, vaikeita ihmissuhteita ja muita tilanteita, jotka ovat johtaneet heikkoon itsetuntoon.

Kielitaidon puute, ikääntyminen, pitkä päihdehistoria, matala koulutustaso, byrokratia – näiden koettiin aiheuttavan esteitä työllistymiselle. Osallistujat kertoivat, että keikkatyöt ja fyysisesti vaativat työt ovat ainoita, joihin asunnottomien on mahdollista päästä. He toivat esiin myös vaikeudet sitoutua työntekoon, koska asunnottomana on aina väsynyt ja töiden aikatauluttaminen ruoka-avustusten ja yösjän saamisen kanssa on vaikeaa.

Conclucions

On selvästi tarpeen edistää ennakoivampaa lähestymistapaa asunnottomuustyössä, lisäämällä palvelujen saatavuutta ja joustavuutta. Erityisesti etsivän työn ja matalankynnyksen palvelujen saatavuuteen ja kattavuuteen tulisi kiinnittää huomiota. Avun ja tuen tulisi olla räätälöitävissä aina ihmisen yksilöllisten tarpeitten mukaisesti. Palveluiden uudelleen muotoilemiseen liittyy läheisesti myös tietoisuuden lisääminen asunnottomuudesta ilmiönä koko prosessin ajan.

Palveluista vastaaville ja alan ammattilaisille tulisi tarjota koulutusta ja julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyötä tulisi vahvistaa. Yhtenä asiana on myös ammattilaisten työssä jaksaminen. He ovat avainasemassa auttamistyössä ja heidän uupumisensa tulisi estää.

“Kokemuksiani kokemusasiantuntijan kanssa työskentelemisestä”

Sari Rantaniemi, Diakonissalaitos

Viimeiset kolme vuotta työskentelin NEA- nais erityisyys asunnottomuustyössä – hankkeessa Diakonissalaitoksella. Yksi hankkeen tavoitteista oli kehittää työmalli, jossa sosiaalialan ammattilainen ja asunnottomuutta kokenut kokemusasiantuntija työskentelevät yhdessä. Pilotoinnin aikana kymmenkunta asunnottomaa tai asunnottomuusuhan alla olevaa naista oli minun ja työparini intensiivisessä asiakkuudessa. Tarjosimme heille tukea aina kadulta omaan kotiin asti. Projektin loppuessa jokainen nainen oli saanut asunnon joko tuesta tai itsenäisemmästä asumisesta. Yhdenkään naisen asunnottomuus ei uusiutunut.

Jos minulta kysytään, että miksi onnistuimme naisten kanssa hyvin, vastaisin, että yhteistyömme sujui hyvin ja täydensimme toinen toisiamme. Kahden erilaisista lähtökohdista tulevan työntekijän onnistunutta yhteistyötä ei voi kuitenkaan pitää itsestäänselvyytenä. Joten miten saimme sen onnistumaan?

Meidän tapauksessamme onnistunut yhteistyö edellytti molemmilta aitoa halua työskennellä yhdessä ja oppia toiselta. Työparini aloitti työn hankkeessa asteittain, jonka vuoksi meillä oli aikaa tutustua toisiimme. Tutustuminen toiseen synnytti luottamusta, joka on tiimityön ehdoton perusedellytys. Omalla kohdallani tämä tarkoitti sitä, etten voinut täysin piiloutua ammattiroolini taakse vaan jaoin työparilleni asioita omasta elämästäni erilailla kuin ammatillisille kollegoilleni.

Image: Dean Bennett - Unsplash

Ennen varsinaisen työskentelyn aloittamista käytimme myös runsaasti aikaa rakentaaksemme yhteisen ymmärryksen hankkeen tavoitteista, omista ja organisaatiomme arvoista ja niiden vaikutuksesta naisen kanssa tehtävään työhön.

Ammattilaisena minulle oli tärkeää, että työparini elämätilanne oli vakaa ja, että hänellä oli riittävästi etäisyyttä omaan asunnottomuuskokemukseensa. Työparini myönsi, että aluksi häntä pelotti ajatus ammattilaisen kanssa työskentelemisestä, mutta myös minua jännitti työskennellä kokemusasiantuntijan kanssa. Jouduin kohtaamaan omat epävarmuuteni; Osaankohan kohdata asiakkaat sensitiivisesti hänen mielestään? Pitääköhän hän minua hyvänä ammattilaisena?

Jouduin luopumaan ammatillisen asiantuntijuuteni tuomasta vallasta. Käytännössä se tarkoitti sitä, että kokemusasiantuntija sai työskennellä yksin, tehdä itsenäisesti päätöksiä ja ottaa vastuulleen erilaisia työtehtäviä. Vallasta luopuminen ei olisi ollut mahdollista, ellen olisi jatkuvasti reflektoinut omia työtapojani ja pyytänyt työpariltani palautetta.

Lisää tekemästämme yhteistyöstä: [video](#).

Yksi tärkeimpiä työtehtäviäni oli tukea työpariani hänen työssään. Tutustutin häntä työelämään, projektityöhön ja toimin linkkinä hänen ja muiden ammattilaisten välillä. Parhaimmillaan yhdessä työskentely oli molemmien puolista mentorointia.

Yhteisen työskentelyn aikana välillemme syntyi syvä kunnioitus toistemme osaamista kohtaan. Työparillani oli näkemys palveluista niiden käyttäjän näkökulmasta ja minulla oli osaamista siihen miten palvelujärjestelmässä toimitaan ja miten asiakas saa tarvitsemansa palvelut.

"Vaikka olen työskennellyt vuosia asunnottomuutta kokeneiden ihmisten kanssa, kokemusasiantuntijan kanssa työskentely opetti minulle valtavasti"

Sen sijaan että olisimme jotenkin kilpailleet keskenämme, täydensimme toinen toisiamme. Työparina pystyimme antamaan naisille parhaan mahdollisen tuen, jota meidän oli mahdollista antaa. Naisille oli myöskin tärkeää nähdä, että ammattilainen ja asunnottomuutta kokenut nainen pystyivät työskentelemään yhdessä.

Vaikka olen työskennellyt vuosia asunnottomuutta kokeneiden ihmisten kanssa, kokemusasiantuntijan kanssa työskentely opetti minulle valtavasti. Hänen avullaan sain paljon kattavamman näkemyksen asiakkaittemme tilanteista ja syvempää ymmärrystä siihen mitä kaikkea asunnottomuuden taustalla oli. Hänen läsnäolollaan oli myös suuri merkitys siihen, että naiset uskalsivat luottaa minuun. Kokemusasiantuntijan oma tarina loi naisiin toivoa ja vähensi häpeää, jota he kokivat tilanteestaan. Hän rohkaisi myös minua ja auttoi minua uskomaan tekemäämme työhön silloinkin, kun naisen tilanteet vaikuttivat erityisen toivottomilta.

Kokemusasiantuntijan kanssa työskentely oli ammatillisesti silmiä avaava kokemus ja kasvatti minua ammattilaisena enemmän kuin mikään muu koulutus. Haluan rohkaista jokaista ammattilaista miettimään miten nykyisiä ja entisiä asiakkaita voi ottaa mukaan yhteiseen työhön. Lupaen, että se tulee olemaan palkitsevaa.

Hankkeen toteuttajat

CARITAS
ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ

Society of Social Psychiatry
P. Sakellaropoulos

**Deaconess
Foundation**

Napsauta logoja saadaksesi lisätietoja

Lisää tietoahankkeesta: Sari Rantaniemi projektityöntekijä,
sari.rantaniemi@hdi.fi

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"Euroopan komission tuki tämän julkaisun tuottamiselle ei merkitse niiden sisältöjen hyväksymistä, joka heijastavat vain kirjoittajien näkemyksiä, eikä komissiota voida pitää vastuussa julkaisussa olevien tietojen mahdollisesta käytöstä."